

NGUYỄN THỊ THU CÚC (Chủ biên)
HOÀNG THỊ THANH HUYỀN, NGUYỄN THANH HUYỀN
TRẦN THỊ LƯU TÂM, BÀNH THỊ THẢO, HOÀNG THỊ VIỆT
NGUYỄN THỊ BÍCH THỦY, NGUYỄN THỊ YẾN

GIÁO TRÌNH

LÝ THUYẾT TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

NGUYỄN THỊ THU CÚC (Chủ biên)
HOÀNG THỊ THANH HUYỀN, NGUYỄN THANH HUYỀN
TRẦN THỊ LƯU TÂM, BÀNH THỊ THẢO, HOÀNG THỊ VIỆT
NGUYỄN THỊ BÍCH THỦY, NGUYỄN THỊ YẾN

GIÁO TRÌNH
LÝ THUYẾT
TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

GIÁO TRÌNH ĐÀO TẠO CỬ NHÂN NHÓM NGÀNH KINH TẾ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

© Bản quyền thuộc về tác giả và Trường Đại học Vinh
Không được in ấn, sao chụp, phát hành dưới mọi hình thức khi chưa có văn bản
cho phép của tác giả và Trường Đại học Vinh.

MỤC LỤC

Lời giới thiệu.....	7
Chương 1. Những vấn đề cơ bản về tiền tệ.....	9
1.1. Sự ra đời và phát triển của tiền tệ.....	10
1.1.1. Lịch sử ra đời của tiền tệ.....	10
1.1.2. Sự phát triển của tiền tệ.....	13
1.2. Khái niệm và chức năng tiền tệ.....	24
1.2.1. Các quan điểm về tiền tệ.....	24
1.2.2. Chức năng của tiền tệ.....	27
1.3. Cung tiền tệ.....	34
1.3.1. Khối tiền tệ.....	34
1.3.2. Các nguồn cung tiền.....	36
1.4. Cầu tiền tệ.....	41
1.4.1. Khái niệm.....	41
1.4.2. Một số học thuyết cầu tiền.....	42
1.4.3. Các loại cầu tiền tệ.....	49
1.5. Quan hệ cung cầu tiền tệ.....	51
1.5.1. Đường cung tiền.....	51
1.5.2. Đường cầu tiền.....	52
1.5.3. Điểm cân bằng trên thị trường tiền tệ.....	54
Tóm tắt chương 1.....	61
Tài liệu đọc thêm chương 1.....	62
Câu hỏi ôn tập chương 1.....	63

Chương 2. Những vấn đề cơ bản về tài chính	65
2.1. Những vấn đề cơ bản về tài chính	66
2.1.1. Sự ra đời và bản chất tài chính	66
2.1.2. Chức năng của tài chính	71
2.2. Hệ thống tài chính	79
2.2.1. Khái niệm hệ thống tài chính	79
2.2.2. Cấu trúc hệ thống tài chính	81
2.2.3. Vai trò của hệ thống tài chính	96
Tóm tắt chương 2	103
Tài liệu đọc thêm chương 2	104
Câu hỏi ôn tập chương 2	105
Chương 3. Tài chính công	107
3.1. Những vấn đề cơ bản về tài chính công	108
3.1.1. Khái niệm tài chính công	108
3.1.2. Cơ cấu tài chính công	110
3.1.3. Vai trò của tài chính công	115
3.2. Ngân sách nhà nước	117
3.2.1. Những vấn đề cơ bản về ngân sách nhà nước	117
3.2.2. Thu ngân sách nhà nước	121
3.2.3. Chi ngân sách nhà nước	131
3.2.4. Cân đối ngân sách nhà nước	138
Tóm tắt chương 3	145
Tài liệu đọc thêm chương 3	145
Câu hỏi ôn tập chương 3	146
Chương 4. Tài chính doanh nghiệp	147
4.1. Các vấn đề cơ bản về tài chính doanh nghiệp	148
4.1.1. Khái niệm doanh nghiệp	148
4.1.2. Chu trình sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp ...	149
4.1.3. Bản chất, chức năng tài chính doanh nghiệp	150

4.1.4. Các quyết định tài chính quan trọng của doanh nghiệp	152
4.2. Vốn và nguồn vốn kinh doanh của doanh nghiệp	154
4.2.1. Vốn kinh doanh	154
4.2.2. Nguồn vốn kinh doanh	159
4.3. Chi phí sản xuất kinh doanh và giá thành sản phẩm.....	166
4.3.1. Chi phí sản xuất kinh doanh	166
4.3.2. Giá thành sản phẩm	170
4.4. Doanh thu và lợi nhuận của doanh nghiệp	173
4.4.1. Doanh thu của doanh nghiệp.....	173
4.4.2. Lợi nhuận của doanh nghiệp	175
Tóm tắt chương 4	183
Tài liệu đọc thêm chương 4	183
Câu hỏi ôn tập chương 4	184
Chương 5. Các tổ chức tài chính trung gian	185
5.1. Những vấn đề cơ bản về tổ chức tài chính trung gian...186	
5.1.1. Khái niệm tổ chức tài chính trung gian	186
5.1.2. Đặc điểm tổ chức tài chính trung gian.....	186
5.1.3. Chức năng của tổ chức tài chính trung gian.....	187
5.1.4. Vai trò của tổ chức tài chính trung gian	188
5.1.5. Phân loại các tổ chức tài chính trung gian.....	191
5.2. Các tổ chức tài chính trung gian là ngân hàng	193
5.2.1. Ngân hàng thương mại	193
5.2.2. Ngân hàng phát triển.....	210
5.2.3. Ngân hàng chính sách	211
5.2.4. Quỹ tín dụng	212
5.3. Tổ chức tài chính trung gian phi ngân hàng.....	214
5.3.1. Quỹ đầu tư.....	214
5.3.2. Công ty tài chính.....	216
5.3.3. Công ty bảo hiểm.....	217
5.3.4. Công ty chứng khoán	218

Tóm tắt chương 5	224
Tài liệu đọc thêm chương 5	225
Câu hỏi ôn tập chương 5	226
Chương 6. Thị trường tài chính	227
6.1. Những vấn đề chung về thị trường tài chính	228
6.1.1. Sự hình thành thị trường tài chính.....	228
6.1.2. Khái niệm thị trường tài chính	229
6.1.3. Phân loại thị trường tài chính.....	230
6.1.4. Chức năng của thị trường tài chính.....	233
6.1.5. Vai trò của thị trường tài chính.....	236
6.2. Thị trường tiền tệ	238
6.2.1. Khái niệm và phân loại	238
6.2.2. Các công cụ trên thị trường tiền tệ	240
6.2.3. Các chủ thể tham gia trên thị trường tiền tệ	244
6.3. Thị trường vốn	248
6.3.1. Khái niệm và phân loại	248
6.3.2. Các công cụ trên thị trường vốn	250
6.3.3. Các chủ thể tham gia trên thị trường vốn	259
Tóm tắt chương 6	263
Tài liệu đọc thêm chương 6	264
Câu hỏi ôn tập chương 6	265
Tài liệu tham khảo	266

LỜI GIỚI THIỆU

Lý thuyết tài chính - tiền tệ là học phần cơ sở ngành trong Chương trình đào tạo khối ngành Kinh tế của Trường Đại học Vinh. Học phần này nhằm trang bị những kiến thức cơ bản, chung nhất về tiền tệ, tài chính, tài chính công, tài chính doanh nghiệp, ngân hàng thương mại và thị trường tài chính trong nền kinh tế hiện đại.

Để đáp ứng nhu cầu giảng dạy và học tập đối với học phần *Lý thuyết tài chính - tiền tệ*, tập thể giảng viên bộ môn Tài chính - Ngân hàng, khoa Kinh tế Trường Đại học Vinh đã tổ chức biên soạn cuốn giáo trình này với nhiều điểm mới về kết cấu, nội dung và hình thức trình bày, phù hợp với phương thức đào tạo theo hướng tiếp cận năng lực (CDIO) của Nhà trường.

Nội dung giáo trình được chia thành 6 chương. Chương 1 trình bày *những vấn đề cơ bản về tiền tệ*, trong đó giới thiệu về lịch sử ra đời và phát triển của tiền tệ, khái niệm, các chức năng cơ bản, cung cầu và quan hệ cung cầu tiền tệ; Chương 2 trình bày về *sự ra đời và chức năng của tài chính và hệ thống tài chính*; Chương 3 trình bày về *tài chính công và ngân sách nhà nước* trong khi nội dung về *tài chính doanh nghiệp* được phân tích chi tiết trong Chương 4. *Các tổ chức tài chính trung gian và thị trường tài chính* được trình bày lần lượt trong Chương 5 và Chương 6 của giáo trình. Tất cả các chương đều bắt đầu bằng các mục tiêu học tập, tiếp đó là phần nội dung và tóm tắt chương cùng danh mục tài liệu yêu cầu sinh viên cần đọc thêm khi học chương đó và cuối cùng là câu hỏi ôn tập chương.

Tham gia biên soạn giáo trình gồm các giảng viên sau:

- TS. Nguyễn Thị Thu Cúc, Chủ biên, đồng thời trực tiếp biên soạn Chương 1;

- TS. Hoàng Thị Thanh Huyền biên soạn Chương 2;

- TS. Hoàng Thị Việt và ThS. Nguyễn Thị Yên biên soạn Chương 3;

- TS. Hoàng Thị Thanh Huyền và ThS. Bành Thị Thảo biên soạn Chương 4;

- TS. Nguyễn Thị Bích Thủy và ThS. Nguyễn Thanh Huyền biên soạn Chương 5;

- TS. Trần Thị Lưu Tâm biên soạn Chương 6.

Trong quá trình biên soạn và xuất bản giáo trình, nhóm tác giả đã nhận được nhiều ý kiến đóng góp của các đồng nghiệp là giảng viên, các nhà khoa học và những người quan tâm. Nhóm tác giả xin chân thành cảm ơn và đã tiếp thu chỉnh sửa, bổ sung và cập nhật. Tuy nhiên giáo trình không thể tránh khỏi những hạn chế, thiếu sót nhất định. Nhóm tác giả rất mong tiếp tục nhận được sự góp ý của độc giả để giáo trình được hoàn thiện cho lần tái bản sau. Mọi góp ý cho giáo trình xin gửi về đại diện nhóm tác giả qua địa chỉ email: cucntt@vinhuni.edu.vn hoặc NXB Đại học Vinh qua địa chỉ email: nxbdhv@vinhuni.edu.vn.

Trân trọng cảm ơn!

CHỦ BIÊN

TS. Nguyễn Thị Thu Cúc

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

1. Phạm Ngọc Dũng, Đinh Xuân Hạng (2011), *Giáo trình Tài chính - Tiền tệ*, NXB Tài chính.
2. Vũ Xuân Dũng (2012), *Giáo trình nhập môn tài chính tiền tệ*, NXB Thống kê.
3. Phan Trần Trung Dũng (2014), *Tài chính 101 - Tài chính cho mọi người*, NXB Lao động - Xã hội, Chương 8.
4. Phạm Tiến Dũng (2018), “*Phát triển Fintech hướng tới thúc đẩy phổ cập tài chính tại Việt Nam*”, Bài trình bày tại Diễn đàn Fintech Việt Nam, 30/5/2018.
5. Phan Thị Thu Hà (2018), *Giáo trình ngân hàng thương mại*, NXB Đại học Kinh tế Quốc dân.
6. Bạch Đức Hiền (2008), *Giáo trình thị trường chứng khoán*, NXB Tài chính.
7. Lưu Thị Hương, Vũ Duy Hào (2014), *Giáo trình Tài chính - doanh nghiệp*, NXB Đại học Kinh tế quốc dân.
8. Dương Thị Bình Minh, Sử Đình Thành (2008), *Nhập môn Tài chính - Tiền tệ*, trường Đại học Kinh tế TP. HCM, NXB Lao động Xã hội.
9. Dương Thị Bình Minh, Sử Đình Thành (2008), *Lý thuyết tài chính - tiền tệ*, NXB Thống kê.
10. Sử Đình Thành, Vũ Thị Minh Hằng (2008), *Nhập môn tài chính - tiền tệ*, NXB Lao động Xã hội.

11. Đào Lê Minh (2009), *Những vấn đề cơ bản về chứng khoán và thị trường chứng khoán*, NXB Văn hóa thông tin.
12. Lê Hoàng Nga (2020), *Thị trường chứng khoán*, NXB Tài chính.
13. Tô Kim Ngọc, Nguyễn Thanh Nhân (2018), *Giáo trình tiền tệ ngân hàng*, NXB Thanh niên.
14. Hoàng Văn Quỳnh, Nguyễn Thị Hoài Lê (2015), *Giáo trình Thị trường tài chính*, NXB Tài chính.
15. Quốc hội (2015), *Luật Ngân sách Nhà nước*.
16. Nguyễn Hữu Tài (2011), *Lý thuyết tài chính - tiền tệ*, NXB Đại học kinh tế quốc dân.
17. Sử Đình Thành (2010), *Nhập môn Tài chính - Tiền tệ*, NXB Thống kê.

Tiếng Anh

18. Arvind Narayanan, Joseph Bonneau, Edward Felten, Andrew Miller & Steven Goldfeder (2016), *Bitcoin and cryptocurrency technologies: a comprehensive introduction*, Princeton University Press.
19. Dorfleitner, G., L. Hornuf, M. Schmitt & M. Weber (2017), *FinTech in Germany*, Chapter 1, Springer.
20. Frederic S. Mishkin (2004), *The economics of money, banking and financial markets*, Fourth Edition, Harper Collins College Publishers.
21. Li Yusen (2015), Virtual Currency, "Analysis and Expectation", *American Journal of Economics*, 5(2): 90 - 94.
22. Peter S. Rose & Sylvia C. Hudgins (2010), *Bank Management and Financial Services*, 8th Edition, McGraw Hill Irwin.

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

182 Lê Duẩn, Vinh, Nghệ An

ĐT: 0238. 3551 345 (Máy lẻ: 312) - Fax: 0238. 3855 269

Email: nxbdhv@vinhuni.edu.vn

GIÁO TRÌNH

LÝ THUYẾT TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

Chịu trách nhiệm nội dung và xuất bản:

P. Giám đốc kiêm Tổng biên tập

TS. NGUYỄN THỊ THANH HIẾU

Chịu trách nhiệm nội dung khoa học:

HỘI ĐỒNG NGHIÊM THU TRƯỞNG ĐẠI HỌC VINH

Người nhận xét:

PGS.TS. LÊ HOÀNG BÁ HUYỀN - TS. ĐẶNG THÀNH CƯƠNG

Biên tập sơ bộ:

PGS.TS. ĐỖ THỊ PHI HOÀI

Biên tập:

NGUYỄN HỒNG QUẢNG

Bìa, trình bày:

QUANG MINH

Sửa bản in:

CÁC TÁC GIẢ

ISBN 978-604-923-604-4

In 300 cuốn, khổ 16 x 24 cm

Tại Công ty CP In Hà Tĩnh - Số 153 Hà Huy Tập, TP Hà Tĩnh, tỉnh Hà Tĩnh

Đăng ký kế hoạch xuất bản số: 2690-2021/CXBIPH/1-08/DHV

Quyết định xuất bản số: 14-2021/QĐXB-NXB ngày 29 tháng 7 năm 2021

In xong và nộp lưu chiểu năm 2021